

Na 2. strani objavljamo izvleček poročila tov. Hruščeva na XX. kongresu KP SZ

K. kongres je eden izmed najvažnejših godovinskih dogodkov v 38 letih obstoja ZSSR

Diskusija o poročilu tov. Hruščeva se je zaključila v ponedeljek - zelo važni govori tov. Mikojana, Molotova, Žukova in drugih delegatov Govor tov. Togliattija in italijanska pot v socializem - Pozdravno pismo predsednika Tita - Poročilo Bulganina o VI. petletki

Prvega dne je postalo očitno, da je XX. kongres Komunistične partije SZ izmed najvažnejših godovinskih dogodkov v 38 letih obstoja ZSSR. Zelo pomembno je bilo poročilo tov. Hruščeva, ki je bilo prvo poročilo Centralnega komiteja, ki je prebral tov. Hruščev. Postavilo nešteto vprašanj, ki naj bi jih razpravljali na kongresu. V prvem dneju je bilo predvsem vprašanje kolektivnega vodstva in ugotovilo, da v Sovjetski zvezi dvajset let ni bilo velikega navdušenja je vzbudilo na kongresu pismo, ki ga je poslal predsednik Zveze komunistov Jugoslavije in Socialistične zveze delovnega ljudstva Josip Broz-Tito. Pismo pravi: »Dragi tovariši, dovolite mi, da pošljem v imenu ZKJ in SZDL vašemu XX. kongresu in CK KP SZ tople

pozdrave in odkritosrčne želje za uspešno in plodno delo v korist vaše velike socialistične dežele ter v korist nadaljnjega mirnega razvoja mednarodnih odnosov in sodelovanja. Prepričan sem, da bo vaš kongres ne le velikega pomena na notranjem teriškem, ampak tudi na zunanje političnem teriškem smeri krepitve miru in mirnega obravnavanja raznih sporov in vprašanj... Pismo nadalje pravi, da je Jugoslovani dobro razumejo, kakšne težave je ZSSR imela, predno je to uspešno dosegla. Poudarja se važnost običajne sodelovanja in beograjske deklaracije. Pismo se tako za-

TOV. BULGANIN

V kratkem se bo začel graditi kulturni dom v mestu

Imobilijarna d.d. "Dom" prejela prvo vsoto v znesku 175 milijonov lir

Od Tržaške imobilijarne d.d. "Dom" smo prejeli naslednji dopis: »Podpisana Tržaška imobilijarna d.d. DOM obvešča tržaške Slovence, da je te dni prejela vsoto 175 milijonov lir kot prvi obrok za graditev Kulturnega doma v Trstu, Ul. Petronio 4. To vsoto je družba prejela v izvršitvi zadevnega dogovora v skladu s sklepi londonske spomenice o soglasju med Italijo in Jugoslavijo. Družba je v pričakovanju prvega nakazila pripravila vse potrebno za gradnjo samo, tako izdelava načrtov, njihovo predložitev v odobritev pristojnim oblastem itd. Z delom bo družba pričela že marca t. l. O nadaljnji gradnji Kulturnega doma, ki bo ustrezal občutenim potrebam tržaških Slovencev po kulturnem in prosvetnem središču, bo podpisana družba sproti obveščala našo javnost. Tržaška imobilijarna d.d. "DOM" Vest, ki jo objavljamo, bo nedvomno razveselila tržaške Slovence. Dodelite prvo vsoto za graditev Kulturnega doma v ul. Petronio je prvi vidni korak v izvajanju Posebnega statuta. Na način se bo začela popravljati ena izmed nestetih krivic, ki so bile prizadejane slovenskemu prebivalstvu za časa fašistične vladavine. Jasno je, da Slovenci so utrpeli veliko več materialne škode in zaradi tega zgraditev prvega od treh predvidenih kulturnih domov ni nič drugega kot kapljica v morju. Vsekakor pa je tudi ta kapljica v morju dobrodošla. Upamo, da bo imobilijarna družba "Dom", ki je prejela

RESOLUCIJE SINDIKALNE KONSTITUANTE o važnih nalogah Nove delavske zbornice

Borba za zaščito tržaškega gospodarstva, za pravice in dvig življenjske ravni delavcev, naj temelji na široki osnovi in naj zajame vse plasti tržaškega delovnega ljudstva - Nujna je enotnost vseh italijanskih in slovenskih delavcev

Ob zaključku zasedanja sindikalne konstituyente, o čemer poročamo na 2. in 4. strani lista, je bila soglasno izglasovana politično-sindikalna resolucija, v kateri je podprano razveseljivo dejstvo, da se je toliko delavcev odzvalo pozivu, ki ga je prej objavilo tajništvo CGIL, bodisi da so to delavci vpisani v razne sindikalne organizacije, kakor tudi delavci, ki ne pripadajo nobeni sindikatu. To dejstvo, ki je verjen izraz položaja v našem mestu, narekuje novi Delavski zbornici, da se bori za: — obnovo prometa v luki; — ustanovitev integralne proste cone; — obnovo nekdanjih pomorskih prog; — obrambo ladjedelnic in vseh industrijskih obratov; — ločitev obratov IRI od Confindustrije; — doseglo nakazil za realizacijo ladjedelniškega načrta; — realizacijo rotacijskega sklada; — podvzem ukrepov v korist obratstva; — podvzem vrste ukrepov za pospešitev kmetijske in proti nepravilnemu razširjanju zemljišč; — pospešitev gradbene aktivnosti, ki naj omogo-

či primerno stanovanje vsem potrebnim in proti poškovanju namenjim; — ohranitev »Selade in presposobitvenih tečajev, dokler ne bodo ustvarjeni pogoji za zaposlitev množice brezposelnih. Nadalje resolucija sindikalne konstituyente obseja kršitev zakonov in sindikalnih sporazumov s strani delodajalcev, zlasti vodstev podjetij, ki so povezana z IRI. Prav tako obseja sistematično kršenje demokratičnih svoboščin in diskriminacije pri nameščanju ter napade na notranje tovarniške komisije. Resolucija nadalje poziva tržaške delavce, naj kompaktno in energično zastavijo vse svoje sile v obrambo svojih pravic in za: — nepristransko in demokratično nameščanje, ki naj odstrani vsako diskriminacijo; — spoštovanje pravic in funkcij notranjih komisij, popolno svobodo pri volitvah istih, in svobodo pri vršenju njihovih nalog. Resolucija sindikalne konstituyente za tem govori o delodajalskem paternalizmu, ki teži za tem, da v delavcih zmanjšuje razredno zavest, zato da jih lažje izkorišča. Ta dejanja sindikalna konstituyente odločno obseja in razkrinjuje ter poudarja, da delavci morajo samo preko lastnih razrednih organizacij doseči svoje zahteve. Glede politike medzaprav rešitve medzaprav načelo sklepanju delovnih pogojev ter podprtje potrebo po obrambi vsedravnih kolektivnih pogojev. Nadalje postavlja zahtevno po uvedbi 40-urnega tedenskega urnika ter ohranitve retribucije za 48-urni tedenski delovni urnik. Novi delavski zbornici se nalaga naloga naj spriče za držanja ravnateljstva CRDA, ki teži za skrčenju že itak nizkih retribucij, podzame vse potrebne korake in postavi nove predloge za realizacijo čim popolnejših etnotnih akcij, ki so potrebne za zmago v borbi, za obrambo interesov kovinarskih delavcev in za izboljšanje njihovih življenjskih razmer. Sindikalna konstituyente poudarja potrebo po vzključitvi ženskih retribucij z onimi, ki so v veljavi za moške in zahteva uvedbo pravega zakona o vajencih, izboljšanje istega, zlasti pa povečanje mladinske zaposlitve, ki je pogoj za konstitutivno tradicionalne zmognosti tržaškega delavstva. Sindikalna konstituyente nadalje nalaga nalogo novi Delavski zbornici, naj podpre vse zahteve šolnikov, javnih namestencev, namestencev bivše ZVU, ki niso še dosegli ugodne njihovim pravičnim zahtevam. Eden izmed prvih ciljev na področju medzapravne politike, je dokončno zadovoljiva ureditve spora glede odkodnine za menze s posebnim ozrom na njeno revalutacijo. Za doseglo tega cilja je nujna široka mobilizacija vseh delavcev. Sindikalna konstituyente se enkrat poudarja, da predstavlja enotnost italijanskih in slovenskih delavcev v okviru velike družine CGIL odlični element za silereno borbo delavcev za njih emancipacijo, za gospodarski preporod in za socialni napredek na Tržaškem. Splošujoč popolno avtonomijo in orijentacijo slehernega sindikata, naj bodo člani CGIL vedno pobudniki etnotnih akcij, čigar realizacija je nujno potrebna za doseglo zmage. Prav tako naj bodo člani CGIL pobudniki prizidevanj za ustvaritev etnotnih notranjih komisij ker še ne obstajajo. Sindikalna konstituyente nalaga Novi delavski zbornici nalogo, naj deluje za zmago mednarodne pomirjevalne politike pod vodstvom CGIL in Svetovne sindikalne zveze, kakaj v duhu bratstva in prijateljstva med narodi so vsem delavcem zagotovljeni novi uspehi, kakor tudi mir, svoboda in socialni napredek. Kongres sindikalne konstituyente je soglasno sprejel tudi drugo resolucijo, v kateri ugotavlja, da je glavna naloga

tržaških delavcev borba za izboljšanje tržaškega gospodarstva ter zahteva naj se vrnejo Trstu tradicionalne pomorske proge in naj se skozi tržaško luko pritegne čim več prometa iz zalednih držav ter naj se mu prizna integralna prosta cona z doležbami o zaščiti domače proizvodnje pred tujo konkurenco. Resolucija obvezuje Novo delavsko zbornico, naj stori vse kar je v njeni moči za uresničitev vseh navedenih zahtev. Organizacija bo nedvomno mnogo lažje in uspešneje vodila vse te borbe, kot pa dosedanje tri strokovne šibe organizacije. Novi sindikalni organizaciji slovenskih šolnikov želimo mnogo uspehov pri njenem vsestranskem delu!

WILLIAM FOSTER slavi 75. letnico rojstva

Čestitke tov. Vidalija in tržaških komunistov žanskemu voditelju ameriškega proletariata

Danes, 25. februarja slavi voditelj Komunistične partije ZDA, tov. William Z. Foster, svoj 75. rojstni dan. Ta jubilejni dan, ni le datum voditelja človeka, ki je vse svoje življenje posvetil borbi ameriškega proletariata, temveč je dogodek, ki je tesno združen s delavskim gibanjem vsega ameriškega kontinenta. Za to priliko je tov. Vidali pisal pismo, v katerem pravi med drugim: »Dragi tov. Foster! V imenu tržaških komunistov in v mojem osebnem imenu ti pšnem te vrstice in ti vožim k tvojemu 75. rojstnemu dnevu. Zelim ti še mnogo let življenja, za blagor ameriškega delavskega razreda in

međnarodnega proletariata, za stvar socializma, za katerega s tako predanostjo deluješ že celih 60 let. V pismu nadalje pravi tov. Vidali, da je mnogo Tržačanov imelo priliko od bliže spoznati tov. Fosterja in se boriti v vrstah ameriškega delavskega gibanja pod njegovim vodstvom. Nato pa nadaljuje: »Mi vemo, da je trda borba, ki jo vodi ameriški delavski razred proti monopolizmu in da je ta borba trša od borbe v Zapadni Evropi, toda prepričani smo, da nesramno preganjanje, aretacije in procesi proti komunistom niso dosegle takega učinka, kot so si ga zamisljali preganjalci, temveč so še bolj učvrstile vrste borcev za socializem. Prav to je pokazalo vsemu svetu, da žive v ZDA poleg žalostnih figur kot so Mac Carthy in Dulles tudi občudovanja vredni junaki kot so Foster, Elizabeth Flynn, Dennis, Steve Nelson, Robeson, in Gus Hall.»

MIRKO LENAC UMRL

17. t. m. je v Voloski umrl istriški partizanski prvoborec in bivši komandant Vojne uprave v Kopru, polkovnik Mirko Lenac. Pokojnik je bil star komaj 37 let. Umrl je zaradi težke bolezni, katere se je nalezil še za časa partizanske borbe. Po odhodu iz Kopra je bil nekaj časa višji politični inštruktor v jugoslovanski armadi, leta 1953 pa je bil izvoljen za poslanca za okraj Crkvenica. Pokopali so ga v nedeljo na reškem pokopališču.

ZGODOVINSKI TRENUTEK

Tov. Thorez pa je v kratkem analiziral francoske razmere in dejal, da se francoski komunisti borijo za združitve vseh naprednih sil, prav posebno pa komunistov in socialistov okrog konkretnih političnih in gospodarskih vprašanj katerih rešitev naj dovolijo napredovanje socialističnih sil v Franciji. V petek je govoril predsednik akademije znanosti ZSSR Nesmejanov, ki je diskutiral o znanstvenem delovanju v ZSSR, georgijski delegat Mdivanadz in tov. Malenkov, ki je ugotovil, da je bilo kolektivno vodstvo v zadnjih letih popolnoma kos svojim nalogam. Tudi on je osvetlil važnost lemnističnega načela o kolektivnem vodstvu in borbe proti kultu osebnosti, ki je v preteklosti škodil partiji. Poudaril je, da je nadaljnji razvoj težje industrije, ki edina lahko zagotovi zgraditev temeljev komunizma in novih uspehov v naporih za dvig blagostanja sovjetskega ljudstva, temelj partijske linije. V soboto sta med drugimi diskutirala tovariša Molotov in Žukov. Oba sta se dotaknila vprašanj zunanje politi-

LE TAKO NAPREJ, ZA VAS JE DOBRO

Priznati moramo, da je zelo težko diskutirati z »Demokracijo«. Ha, ha, bodo zakrčali ljudje pri tem listu, smo že tu, naših »argumentov« ne morejo, pa ne morejo spodbijati! Ne, ne, dragi prijatelji! Ne, morda, ker ste nam vzeli sapa s svojega staro lajno o Sovjetji itd. Pač pa zaradi tega, ker je težko diskutirati z ljudmi, ki na polemiki odgovarjajo z »večnimi resnicami« in s »psokami«. Vemo, da je bil tak način polemike v naravi med vojno po časopisih pravovernega hitlerizma, musolinizma in rožmarizma, kljub temu smo si mislili, da smo se ga hoteli dotakniti. Usak naš zlovec že ve, da je »Demokracija« glasilo slovenskega protikomunističnega. Prej, za časa Anglo - američancev je dobivala material iz angleških in ameriških virov in je na vse pretege hvallala okupatorje, se zavzemala za njihovo nadaljnjo okupacijo, napadala tiste, ki so bili toliko narodno ponosni, da si tejuje okupacije niso želeli. Sedaj, pa zajema svoj material nekje drugje, n. pr. pri fašistični agenciji »Continental«, katere bisag služijo tudi kot vir »resnice« fašističnemu dnevniku »Messaggero Veneto«. Sedaj se tudi opaža, da postaja demokristjanska oblast kar nenadoma »vednav« za »Demokracijo«, g. odvetnik zelo rad glasuje skupno z demokristjani v občinskih svetu in jih marsikdaj podpira, da ne bi — retki — propadli. Opazilo se je tudi, da je bila »Demokracija« za časa anglo - američke okupacije protikomunistična, kljub temu zmerno protikomunistična. Danes pa je protidemokristjansko vladarino postala pravo besno protikomunistično glasilo, tako da je zaradi tega izgubila veliko bralcev, ki ne morejo več prenesti njenih laži. »Demokracija« pa kljub temu izprava. Kako? To je skrivnost, čeprav vemo, koliko stane vsak, še tako majhen list. To so nekatera razmišljanja. Dalec od nas misel, da bi dajali lekcije genijem okrog »Demokracije«. Pozivamo pa jih z vsem srcem, naj le vstrajajo po sedanjih poti dalje, ker bodo tako sami osmesili antikomunističnem med Slovenci. Kajti Slovenci se še sprašujejo: Ali je to antikomunizem? Če je tako beden, tako nenoben, tako protistiški, tako nizkoten, je boljše, da ga pustimo pri miru, da sam shira na svoji opustinosti njivi.

SOVJETSKA ZNANSTVENA EKSPEDICIJA V ANTARTIKI

Baze "Mirnij", "Sovjetskaja" in "Vzhod" - Poštne znamke z žigom: "Južni tečaj, poštna postaja Mirnij"

Na področju Antarktike se že časa nahaja sovjetska ekspedicijska akademski znanosti SR. Gilj ekspedicijske je, da na ledeni ali bodo poslane svoje ekspedicijske velikega kontinentalnega, katerega površina znaša 14 milijonov kvadratnih kilometrov, t. j. skoraj za dvakratnik več kot Evropa.

Sovjetska ekspedicijska in edinstvena raziskuje Antarktiko, Avstralija, Francija, Norveška, Zelandija, Čile, Japonska, ZDA in druge države so že poslale ali bodo poslane svoje ekspedicijske. Njihov namen je odgnati vse, ki se vedno pokriva ta ogromni raziskani kontinent. Julija 1957 do konca 1958 bo na tretje mednarodno geografsko leto. V tem razdobju se bodo sestavljene ekspedicijske vodila raziskovanja po zemeljski obli in atmosferi, ki obkrožata. Raziskovanje tega tečaja je le del te obsežne mednarodne znanstvene inšovalne akcije. Največja del se bo posvetila preučevanju magnetnih in električnih pojavov, delovanju sonca in zvezdnih zrncev.

Južni tečaj je bil vedno priložnostno področje za učenjake. Sprednjim, ki so se v preteklosti podale tja, je uspelo le malo spoznati njegovo površino in obsežnost, ker je težko dostopno. Prva ovira je stalno nemirjeno morje okrog kontinenta. Druga ovira so ogromne snežne lani, ki se kretno po antarktičnih vodah. Na kopnem tega tečaja se dvigajo visoki ledeni stolci, ki so včasih višji od 80. in 105. stopnje vzhodnega vzpona. Na tem področju se nahaja geomagnetski pas, ki se ni bil raziskovan. Na tem področju vrši oceanografi raziskovanja, medtem ko se drugi del bavi z raziskovanjem kopenskega. Na obali je bila zgrajena baza "Mirnij" (po imenu ladje ruske ekspedicijske, ki se je nahajala od 1819 do 1822 na Južnem tečaju pod vodstvom Belinshauzena in Lazareva). Na tem kraju so postavili opazovalnico in malo znanstveno mesto. Poleg te baze sta bili zgrajeni v notranjosti kontinenta, približno 1200 km od obale, znanstveni postaji "Vzhod" in "Sovjetskaja".

Ekspedicijski vodja dr. geografskih znanosti M. M. Smov. To je preizkušeni polarni raziskovalec, ki je raziskoval Sverni tečaj. Njegov oče M. P. Smov je vodil sovjetsko ekspedicijsko na Južni tečaj v letih 1932-1933. Poveljnik glavne lade "Oba" je L. Man, ki je prav tako znan kot opolarni vojak. V sestavi ekspedicijske je veliko znanstvenih delavcev različnih področij, doktorjev geografskih ved, doktorjev fiziko - matematičnih ved, dopisnih članov akademije znanosti, strelskih znanstvenih delavcev različnih inštitutov. Postaje imajo na razpolago hidrološki, hidrološki, geološki, mikrobiološki in druge laboratorije.

Ladjo "Oba" spremlja ladja "Lena", ki je krenila v Antarktiko nekaj pozneje. Obe ladji sta opremljeni za polarno plovbo. Učenjaki imajo na razpolago dva helikopterja, ki se lahko dvigata z ladij, lahko letalo, dve srednjeteletni letali in dve T. POPOVSKI

(Nadaljevanje na IV. strani)

ZA NAŠE KMETE

Lucerna ali večna detelja

Predpogoj za povečanje dobička, ki jih gospodarstvo nudi živalinorej, je brez dvoma izboljšanje in povečanje pridelka krme. Pridelke krme bomo povečali in izboljšali s pravih ravnanjem s travniki in pašniki. Se v večji meri pa si bomo lahko zvišali pridelke krme iz živinoreje s sejanjem detelje in drugih trav, ki v veliki meri ustrezajo želji po dobrem in obilnem pridelku. Če hočemo pridelovati lucerno in istem prostoru lucerno za krmo skozi več let, jo moramo sejati na dobro njivo. Ko opazimo, da na tej njivi pesa, jo preorjemo, lucerno pa sejamo drugje. Paziti moramo, da jo sejamo 1 m, kjer ni rastle že več let.

Za lucerno določeno njivo preorjemo globoko, plevel skrbno poborimo ter spravimo iz njive, zemljo pa dobro pognojimo. Najbolje uspeva detelja na njivah, kjer so rastle prej mešane pognojne okopavine, kakor turščica, krompir itd. Če je le mogoče, njivo preorjemo globokeje, v primeru, da tega nismo storili ter niso luči zmrzla, napravimo to seme, in preden posejemo seme, se enkrat obrnemo zemljo bolj na plitvo, da zatremo pomladanski plevel in dobro zrahljamo zemljo. Če sejemo lucerno za močno pognojnim okopavini, nam, bo to mladi lucerna zelo hasnilo. Pusto zemljo pognojimo z umetnimi gnojili. V to svrhu raztrosimo na vsak hektar površine približno 500.000 kg superfosfata in 200 kg kalijeve soli. Na mesto superfosfata lahko uporabimo tudi Thomasovo žlindro. Umetna gnojila raztrosimo nekaj dni pred setvijo. Seme večne detelje seje mo

Umetna kocklja. Danes v resnici ne predstavlja več nobene novosti. Latvica, ki jo vidimo na sliki služi za valjenje jaje in za ogrevanje piščančkov.

Prešernova proslava v dvorani PD Kraljič

Preteklo nedeljo je bila v dvorani Kraljič v D mu pristanških delavcev Prešernova proslava, ki jo je priredila SHLP. Ta kulturna manifestacija v počastitve velikega slovenskega pesnika in narodnega budilca Prešerna je v resnici izpadla kot izraz želje našega ljudstva, da se kultur. no gibanje Slovencev v naših krajih pomeni. Pesnikov vzklík iz "Zdravljice" — "edinstvo, srca sprava k nam nazaj se vrnejo..." ki je bil napisan nad odrom, je bil geslo prireditve. Nedvomno je nekaj novega označevalo manifestacijo, ki se je močno razlikovala od vseh prejšnjih proslav. Naše ljudstvo se je ob tej priliki spomnilo velikega pesnika, ki je dokazal, da si Slovenci s svojo besedo lahko spletajo prav tako lepe venčke, kot drugi narodi, pesnika, ki je budil k narodni samozavesti ter gledalci daleč v bodočnost. Novo ozračje je bilo občutiti, v kolikor so Prešernove besede in stih aktualni bolj kot nikoli prej za naš narod, ki živi na tem ozemlju.

To je zlasti poudaril tajnik SHLP, ki je spregovoril slavnostno besedo o Prešernu. To so prikazali zbori in recitatorji s svojimi nastopi.

Proslavo je otvoril mladi harmonikar Jan Bogatec, ki je zaigral "Venček narodnih", na kar je sledil nagovor. Nato je mladenka v gorenski narčni napovedala Justa Košta, ki je recitiral Prešernove "Zdravljice", "Orglarja" in "Hčere sveta". Recitacijam je občinstvo sledilo z velikim zanimanjem in navdušenjem. Moški pevski zbor "Slovenci" iz Padrič je pod vodstvom mladega dirigenta Svetka Grigija, ki ga prvič spoznavamo, lepo zapel "Slovenci", "Pastirčička", "Moja deklina".

Vera K. in Aleksij Gerlanec sta prisrčno recitala v gorenskih narodnih nošah Prešernovo od železne ceste, ki ji naši poslušalci vedno z uživanjem sledijo.

Frančko Zerjal je navdušil prisotne s svojim samospevom, ki ga je ob klavirju spremljal Danilo Perlot. Vmes je večkrat nastopil tov. Bogatec s svojo harmoniko ter zaigral razne slovenske komade.

Zadnji je nastopil kriški pevski zbor, ki je pod vodstvom pevovodje Zerjale zapel tudi štiri pesmi, med temi "Kolo", "U boja" itd.

Proslava se je s svečano zaključila s himno "Hej Slovenci", ki so jo vsi prisotni zapeli v zboru.

Proslavo je otvoril mladi

LIUDSKA BESEDNA ZAKLADNICA - TEMELJ KNJIŽNEGA JEZIKA

Pomen Prešernovega dela za razvoj slovenskega jezika

Jezik, ki ga govorimo, ni zgolj običaj, temveč pomeni duševno življenje naroda vse kaj pomembnejšega in znamenitejšega. Ni treba sicer, da bi v današnji dobi pripisovali jeziku vse one čare, ki so bili v rabi, ko je bila na visoki romantiki, vendar pa ne moremo preko dejstva, da ima jezik v sobi nekaj, kar ga visoko povzdiguje nad tako imenovana sredstva drugih panog umetnosti, iz tega živ in izoblikovan od nekih ulov in je že sam na sebi umotvor, je živ glasnik, v katerem kot takem leži misel in čustvo, so preden se ga polasti misel ali poet, da v njem snuje svoje umotvore misli in čustva. V jeziku leži kontinuiteta med davino in sedanostjo rodu. Zato je jezik tista duševna zakladnica, ki predstavlja pravi ponos vsakega naroda. V nas jezik, so na primer stisnili svoje duhove naši največji kulturni velikani: najprej Trubar in Vodnik, nato pa Prešeren, Levstik, Cankar, Zupančič in drugi. In prav to daje naši besedi polet, pogum in samozavest.

Prešernova proslava leta 1843 je naša slovenska ljudstvo povsem nepriljubljeno. Kljub temu pa ga je precej močno razgibala na vseh področjih javnega življenja. Morda je ta razgibanost dobila največji razmah prav na jezikovnem področju.

Slovenski jezik je do tistih časov živel takorokod od ušes do ušes. Bil je to jezik preprosti kmetov na deželi ter dekel in poslov v mestih. Gostili so ga sicer tudi nekateri slovenski izobraženci, toda ne enako in koordinirano. Skoraj vsi so pisali v svojih narečjih. Zato ni moglo priti do enotne pisave, do enotne oblike. Meščani so se večinoma posluževali nemškega jezika. Ta je bil pač bolj nobel in imel je tudi večji besedni zaklad.

Že nekaj let pred omenjeno revolucijo se je na Hrvaškem in deloma tudi na Slovenskem začelo širiti takojenovano ilirsko gibanje. To je imelo izrazito reakcionarno značaj in ni upostevalo težej in želja ljudstva. To gibanje si je prizadevalo tudi ustvariti enoten ilirski jezik, čigar osnova naj bi temeljela na hrvaškem jeziku. Poborniki ilirizma na Slovenskem so bili zlasti Miklošič, Murko, Jeran, Ravnikar, Trstenjak in Vraz. Vsi ti so pisali v svojih narečjih in so odklanjali "kranjsčino". Za ilirizem so se navduševali zato, ker — tako so namreč oni trdili —

France Prešeren, ki je že od začetka svojega knjižnega udejstvovanja neomajno stal na strani zagovornikov slovenske kulture in slovenske miselnosti, se je samo zavestno lotil trgeda dela. Začel je pisati v svoji materinščini in se z njo tudi uveljavil. Pri tem ni iskal novih besed, temveč je že obstoječe tako lepo izoblikoval in oplemenitil, da je iz njih lahko izgradil temelj, na katerem so gradili svoja dela tudi drugi književniki in iz česar se je polagoma izkristaliziral pravi slovenski književni jezik.

S Prešernom je slovenska književnost zamudila naravno dohvitela druge evropske narode.

GOSPODARSKA NAČRTA ZA PRORAČUNSKI LETI 1955-56 IN 1956-57

Kakšna javna dela ima v načrtu zgoniška občina v bližnji bodočnosti

Oblasti so odobrile za 46 milijonov javnih del - V zadnjem gospodarskem načrtu predlagana skupna vsota 47.500.000 - Vprašanje asfaltiranja občinskih cest - V načrtu je tudi gradnja 6 avtobusnih čakalnic

V dopolnitve serije člankov o delovanju občin našega področja, bomo tokrat vzeli v preteklo zadnja dva gospodarska načrta občine Zgonik. Za načrt, ki se nanaša na razdobje 1. 7. 1955 - 30. 6. 1956 je bilo odobrenih občini skupno 46 milijonov lir.

Za omenjeno vsoto bodo izvedli naslednja javna dela: Predviden je v tem načrtu odobrena gradnja novega šolskega poslopja za 25 milijonov lir. Razen šole je odobrena tudi gradnja javnega kopalnice za prevideni znesek 6 milijonov 500 tisoč lir. Da se prihrani na stroških, je občinski odbor namenil, da zgradi javno kopalnico v isti stavbi, kjer bo šola.

V Zgoniku je sicer šola trozrzednica, vendar imajo v načrtu gradnjo šolskega poslopja s petimi učilnicami, ker bo služilo tudi za kmetijsko in daljevalno šolo. Prepričano kmetijsko šolo bi bilo lahko zedopri, če bi imeli primerne prostore. Z gradnjo nove šole bo za zgoniško občino rešeno tudi problem kmetijske šole.

Cim bo zgrajena nova šola, v zadnjem gospodarskem načrtu za 1956 - 1957, ki ga pa morajo oblasti šole odobriti, so bila predlagana s strani občinske uprave naslednja javna dela v skupnem znesku 47.500.000 lir: za asfaltiranje 500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

500 tisoč, razširitev in asfaltiranje ceste Koludivarica - Zgonik 3 milijone, asfaltiranje ceste Zgonik - Salež 3 milijone 500 tisoč, asfaltiranje ceste Briški - Mali Rečen 2 milijona, asfaltiranje ceste Mali Rečen - Zgonik 4 milijone, razširitev ceste Briški do meje repentbarske občine 2 milijona 500 tisoč, zgraditev 6 avtobusnih čakalnic 2 milijona 500 tisoč, postavitev nove strehe na šolskem poslopiju v Saležu 4 milijone, dozidanje enega nadstropja otroškega vrta v Gabrovcu 4 milijone 500 tisoč, razne vodovodne napeljavne 1 milijon 500 tisoč, za izredna popravila občinskih poslopij 2 milijona 500 tisoč.

Kot vidimo, je v zadnjem gospodarskem načrtu na široko zajeto vprašanje komune ureditve vseh občinskih cest. Večji del celotnega zneska je namreč predviden za asfaltiranje cest v občini, kar bi bilo vsestransko koristno, ker bi se na ta način prihranilo veliko denarja za pogosta popravila. To bi moralo biti tudi naposled merodajni obliki, ki bo gospodarski načrt preučevala in odobrila.

OB 70-LETNICI Milana Skrbinskega

Slovenski igralec, režiser in gledališki pedagog Milan Skrbinec je te dni 19. februarja obhajal 70-letnico svojega rojstva. Čeprav že v čestiljivi življenjski dobi je vendar še vedno pri polnem gledališkem delovanju, pred dvema letoma je prišel gostovat tudi v Trst. Milana Skrbinskega pozna vsa slovenska javnost. Kamor ga je zanesla njegova gledališka pot, je postal kot malokateri slovenski umetnik silno popularen. Njegova umetnost je zapustila povsod, kjer se je udeleževal, neizbrisne sledove. Tako v Trstu, kjer je koncem prve svetovne vojne leta 1918 v bivšem Narodnem domu po-

Milan Skrbinec pred skoraj tridesetimi leti

stavlil spet na noge slovensko gledališče, potem v Celju dalje v Mariboru, kjer je skupno s tedanjim ravnateljem Nučičem ustvaril in dvignil gledališče do take višine, da je postalo največješji kulturni faktor na tedanji izpostavljeni območji, kjer deluje še danes. Skrbinec je v Trstu v eni sami sezoni 1918 postavil na oder vsa Cankarjeva dramska dela, od katerih so bila tedaj nekatera sploh prvič uprizorjena. Tržaško občinstvo je sledilo predstavam ob nabito polni dvorani. Bil si to močnejši uspehi, ki jih je izvojeval Cankarjev propagator Milan Skrbinec, zaradi česar je ostal tržaškemu občinstvu in vsem Primorcem v najlepšem spominu.

Skrbinec je v Trstu v eni sami sezoni 1918 postavil na oder vsa Cankarjeva dramska dela, od katerih so bila tedaj nekatera sploh prvič uprizorjena. Tržaško občinstvo je sledilo predstavam ob nabito polni dvorani. Bil si to močnejši uspehi, ki jih je izvojeval Cankarjev propagator Milan Skrbinec, zaradi česar je ostal tržaškemu občinstvu in vsem Primorcem v najlepšem spominu.

Skrbinec je v Trstu v eni sami sezoni 1918 postavil na oder vsa Cankarjeva dramska dela, od katerih so bila tedaj nekatera sploh prvič uprizorjena. Tržaško občinstvo je sledilo predstavam ob nabito polni dvorani. Bil si to močnejši uspehi, ki jih je izvojeval Cankarjev propagator Milan Skrbinec, zaradi česar je ostal tržaškemu občinstvu in vsem Primorcem v najlepšem spominu.

Skrbinec je v Trstu v eni sami sezoni 1918 postavil na oder vsa Cankarjeva dramska dela, od katerih so bila tedaj nekatera sploh prvič uprizorjena. Tržaško občinstvo je sledilo predstavam ob nabito polni dvorani. Bil si to močnejši uspehi, ki jih je izvojeval Cankarjev propagator Milan Skrbinec, zaradi česar je ostal tržaškemu občinstvu in vsem Primorcem v najlepšem spominu.

Skrbinec je v Trstu v eni sami sezoni 1918 postavil na oder vsa Cankarjeva dramska dela, od katerih so bila tedaj nekatera sploh prvič uprizorjena. Tržaško občinstvo je sledilo predstavam ob nabito polni dvorani. Bil si to močnejši uspehi, ki jih je izvojeval Cankarjev propagator Milan Skrbinec, zaradi česar je ostal tržaškemu občinstvu in vsem Primorcem v najlepšem spominu.

PREJELI SMO: BULLETIN D'INFORMATION, du Comité Central du Parti Communiste Bulgare, Sofia X e année n. 1, 1956.

LA ROUMANIE D'AUJOURD'HUI, revue mensuelle illustrée, n. 1, Janvier 1956, Bucarest.

SLAVJANJE, Ezemesjačnyi žurnal Slavjanskogo komiteta SSSR, Moskva, 1 januar 1956.

Skrbel pa je za, da bi mlajše igralce zasedal tudi v odgovornejših vlogah, česar so se drugi režiserji po navadi izogibali ter rajši komedije delali z že zgrajenimi umetniki. Razen tega je polagal pozornost tudi do letniskemu odrskemu udeleževanju ter na ta način vzbujal ljubezen do gledališča med široki ljudskimi sloji. A udeleževal se ni le kot igralec, režiser, pedagog in vodja gledališča, marveč tudi kot prejavalec, pisatelj in dramaturg. Vse to je bilo v njegovem delu, ki je bilo v slovensko ljudstvo, tudi gorško in tržaško.

Kdor je bil kdaj v Skrbinskevi prirediteljni družbi, ne bo ni koli pozabili originalnih, vedno svežih, duhovitih dvotipov, katerim se je vsako od srca nasmejal. Skrbinec je romantik, otroško iskren, z eno besedo prava umetniška duša, ki ne preneha grobiti. V svoem delu je precizen in pošten, neizpršen od samega sebe, tenkočuten ter bogat na čustvih. On je naš prvi šolan gledališki človek, ki se je ves posvetil dvigu in reformi slovenskega odra.

Skrbinec je poznan kot pionir ustanovitelj novih gledališč ter vedno vnet za novotarije in eksperimente. S svojimi silno umetniško potence je mnogo prispeval k dvigu in preobniti slovenske odrske umetnosti in le škoda je, da se ni posrečilo tudi pri združenem zopetnem ustanavljanju tržaškega slovenskega gledališča praklitič ga v Trst, kjer bi s svojimi velikimi sposobnostmi in popularnostjo gotovo nerimerno koristil. Z njim bi dobili ne le sposobnega gledališničnika, marveč tudi odličnega družabnika. A kar se ni, se še lahko zgodi, saj Skrbinec je še mlad, pravijo, zato: Na mnogo leta, dragi Milan in nasvidenje!

JUSTO KOSUTA

Josip Jurčič SOSEDOV SIN

deklina ne odgovori. "Saj meni smeš povedati! Kaj nisem tvoja mati? Glej, kako bi bilo lepo in prav, ako bi mi bila vselej vse povedala! Ni še nikoli rekla oče?" "Ni ne!" odgovori dekle napol tiho in sramežljivo.

Mati nekaj časa prede, potem ustaviš kolovrat in pretikaje kobilico reče: "Vesela bodi in moli, da imaš tako pametnega očeta! Verjaj sva se menila; vse bo prav, in kakor je božja volja."

Pozneje tri dni je bilo vse prav, in kakor je bila božja volja; samo stari Brasnar ni več vna pil, nego že poludrogo leto počival tam, kjer ga nihče ni več rabil za tožbe, pisma in mesetovanje.

Zopet je bil semanj dan v bližnjem trgu. Pred Smrekarjevo vezo je stal zopet voz za smeden naprezen, kakor o dogodkih, ki so v prvem poglavju te povesti pripovedovani. Razloček je bil samo ta, da je bil drug konj vprežen in da je pri vozu stal v delavni obleki Smrekar ter se veselo smejal lepemu dvoletnemu dečku, ki ga je bil posadil na sedež in kateri je lovil njegovo pipo in bič.

"Kam pojde ata?" vpraša moč otroka. "Deček pokaže z ročice in zajeca po svojem jeziku: "Peljal!" "Kam se bo peljal?" "Kam se bo peljal?" "Deček je bil naučen besedo že pozabil, in predno ga stari Smrekar zopet navadi izgovarjati: "semenja", stoji iz več mlad moč, v katerem hitro Stefana spoznamo. Ker je bil v pražnem oblačilu, ki ga dele poznalo prvo tromejce ter se je oklenilo Smrekarja, ko ga je Stefan hotel v

